

A KÖNYVTÁRÜGY MÁSODIK ÖTÉVES TERVÉNEK IRÁNYELVEIHEZ

A szakszervezeti könyvtárak és az irányelvek

Az irányelvek szövege nagy alaposággal, szakmai hozzáértéssel, magas igényteliséggel tárja fel az egész könyvtárügy tennivalóit. Fontos és hasznos a tervezet, és bizonyára segít is minden könyvtárosnak abban, hogy belőlük kiindulva saját területének tennivalóit, fejlesztését és a munka fő irányát megállapíthassa. Az irányelvek szövege oly részletesen tárgyalja a könyvtárügy előtt álló feladatokat, hogy kicsit el is veszi irányelv jellegét. Célzerű lenne néhány helyen tömörebben és rövidebben fogalmazni, hogy valóban a legfőbb feladatok kapjanak irányelv jellegű megfogalmazást, amely vezérfonalul szolgál a részletkérdések megoldásához és a helyi tervezéshez is.

Az irányelvek bátran mutatnak előre, és néhány vonatkozásban talán többet is kívánnának megvalósítani, mint ahogy arra reális lehetőség nyílik, mert hiszen ez a tervezet nemcsak öt évre, hanem jóval hosszabb időre is hasznos és alkalmazható. A szakszervezeti könyvtárakkal a tervezet külön nem foglalkozik és ez egyrészt jó, mert azt bizonyítja, hogy a szakszervezeti könyvtárakkal az állami vezetés mint komoly tényezőkkel számol és beleszámítja őket a közművelődési könyvtárügy egészébe. Másrészt nem jó, mert nem látszanak azok a feladatok, amelyeket elsősorban a szakszervezeti könyvtáraknak kell megoldaniuk a munkásosztály művelődésének érdekében.

Teljesen egyetértünk azzal, hogy a tervezet az olvasókkal való foglalkozást és az olvasószolgálatot kiemeli, minthogy ez a könyvtári munka egyik legfontosabb része, és itt jelentkezik a legtöbb megoldásra váró probléma. A második öt éves terv feladatainak megoldásában elsőrendű szerepe van a politikai nevelőmunkának, ezért a könyvtáraktól is elvárjuk, hogy sokkal aktívabb nevelő munkát fejtsenek ki az eddigieknél, és jobban segítsék a dolgozók gondolkodásának szocialista átférfalását.

Az irányelvekben, az olvasók világnézetének formálása c. fejezetben helyesen vannak részletezve a tennivalók. Azonban ezeknek a tennivalóknak párosulniuk kell a könyvtárosok céltudatosságával is. Fel kell ismerniük a nevelőmunka fontosságát, és ezt a tevékenységet aktív kulturális szervező munkával kell kiegészíteniük, amelyben felhasznál-

ják a könyvbarátok körét, más aktivistákat, sőt a szakszervezetek egész szervezeti erejét is. A jelenlegi állománnyal is nagy lépést tehetnének előre, ha a könyvtári munka középpontjába az aktív ajánlás kerülne, amelyhez sokféle módszert, eszközt javasolnak az irányelvek is. A legfontosabbnak mégis a könyvtáros munka szemléletének megváltoztatását tartom, mert a gyakorlat azt bizonyítja, hogy a könyvtárosok nagy többsége még nem él az olvasónnevelés és az olvasószervezés minden lehetőségével, hanem többnyire a könyvtárra korlátozza tevékenységét, és ott is csak gépies „kiszolgáló munkát” folytat.

A könyvtáros munka megjavításának még vannak akadályai. Legjelentősebb ezek közül a könyvtárosok, különösen a társadalmi munkás könyvtárosok képzetlensége, irodalomban való járatlansága. A képzés területén még csak az első lépéseket tettük meg, de a második öt éves terv idején minden szakszervezeti könyvtárossal (társadalmi munkásokkal is) el akarjuk végeztetni a munkakörének megfelelő tanfolyamot. Célzerű lenne, ha a könyvtárosképzést minden vonatkozásban az állami szervek látnák el. Ők rendeznék a tanfolyamot, biztosítanák a helyiséget, a szakembereket, előadókat, mert ez által válna lehetővé, hogy a különböző területen dolgozó könyvtárosok is egyforma képzést nyerjenek alapfokon és középfokon egyaránt. A képzés szakmai része, az irodalomismeret eszköz legyen arra, hogy a könyvtárosmunka középpontjába az olvasók nevelése kerüljön. Az irányelvekben tehát az olvasókkal való foglalkozás legfontosabb feladatát az olvasók nevelésében, a könyvtáros által kifejtett aktív szervező munkában látom.

A népgazdaság előtt álló feladatok — a termelékenység emelése, az új technológiák bevezetése, műszaki feladatok megoldása stb. — egyaránt szükségessé teszik, hogy a legfontosabb célok közé soroljuk a szakmai műveltség emelését, a munkásosztály szakmai műveltségi színvonalának lényeges emelését. Elsősorban a szakszervezeti könyvtárakra vár az a feladat, hogy az üzemi műszaki könyvtárakkal együttműködve — és saját műszaki állományukat is gyarapítva — jó propagandával eljuttassák az alap- és középfokú műszaki irodalmat a dolgozókhöz.

Az üzemi műszaki könyvtárak és a szakszervezeti könyvtárak közötti együttműködést nem lehet tovább halogatni. A tervidőszak elején — éppen a szakmai műveltség emelése érdekében — végleges megoldást kell találnunk. Ez a dolgozó emberek kívánságának a lehető legjobban megfelel, mert keresetük növelésének is előfeltétele a szakirodalom ismerete, a magasabb képzettség. Tehát nyugodtan mondhatjuk, hogy közvetlen anyagi érdekeltségükkel párosul a műszaki könyvek olvasása.

A szakszervezeti könyvtáraknak a legselesebb értelemben vett közművelődési funkciót kell betölteniük, és szakitaniuk kell a még több helyen jelentkező „szépirodalmi könyvtár” illuziójával. A közművelődési funkció hangsúlyozása azért fontos, mert csak így tudják átfogni a könyvtárak a művelődés egész területét, csak így tudják terjeszteni a korszerű értelemben vett általános műveltséget.

A könyvtárfejlesztés és az egész könyvtári munka legszorosabb kapcsolatban legyen a népművelés más ágaival. Az ismeretterjesztéssel, a művészeti munkával, a szakmai ismeretek gyarapodásával, a politechnikai oktatással való szoros kapcsolat szintén csak úgy képzelhető el, ha a könyvtáros jól ismeri és tevékenyen részt vesz az adott területen folyó egész népművelési munkában. Ez a munka bőségesen megtérül — többek közt az új olvasók megnyerésében is.

A második ötéves terv idejére kijelölt szervezeti tennivalók azt célozzák, hogy a könyvtári munka tartalmasabbá váljon. Az állami könyvtárhálózat fejlesztésétől azt várjuk, hogy elsősorban a munkáslakta kerületekben növeljék a hálózatot és az állományt, mert sok olyan terület van, ahol a kislétszámú üzemek letéti könyvtárai minden erőfeszítésük ellenére sem tudják biztosítani a kívánt színvonalon az olvasók igényeinek kielégítését. Mindenütt, ahol lehetséges és szükséges, meg fogjuk nyitni a szakszervezeti könyvtárakat a terület lakossága előtt, hogy ilymódon segítsünk a könyvellátásban, és segítsünk a még fellelhető fehér foltok eltüntetésében. Ezt úgy kívánjuk megoldani, hogy a helyi munkás igények kielégítése se szenvedjen hátrányt, tehát a lakosságnak kölcsönző könyvtárak állományát jelentősen növelni kell. Mindez azt igényli, hogy az állami és szakszervezeti könyvtárak közötti együttműködést tovább erősítsük, és a kölcsönös segítség alapján a munkásosztály számára mindenütt megfelelő lehetőséget biztosítsunk az olvasásra. Nagyon fontos fel-

adatnak tartjuk, hogy a második ötéves terv folyamán egy szintre hozzuk a munkásszállások és peremkerületek könyvellátását a többi területével.

A második ötéves terv végére be akarjuk fejezni a szakszervezeti könyvtárak hálózatának kiépítését. Minden kis és középüzem könyvtárát be akarjuk kapcsolni a hálózatba, és a hálózati központokat ütöképes intézményekké akarjuk tenni.

Ez feltételezi néhány helyen a könyvtári létszám növelését, másutt az erők átcsoportosítását és a tanácsi intézményekkel való együttműködést. Ki fogjuk dolgozni a szakszervezeti könyvtárakra érvényes (létszám, állományfejlesztés, tiszteletdíj stb.) normákat is. Az állami irányelvek és saját speciális intézkedéseink segíthetnek abban, hogy könyvtáraink a követelményeknek megfelelően tudják az igényeket kielégíteni.

A könyvtárak módszertani munkáját helyes a tervezet szerint fejleszteni. A szakszervezeti könyvtárak az állami hálózattól várják a módszertani segítséget, és ebben még nagyon nagy lemaradást kell pótolni.

A könyvtárak állományának gyarapítása az anyagi lehetőségektől függ. Bár várható a könyvtárfejlesztésre fordított összegek emelkedése, mégis helyes lenne elvként leszögezni, hogy a központi ráfordítás ütemes növekedése mellett egyre nagyobb mértékben kell alapozni a helyi erőforrásokra. El kell érni, hogy a könyvtárakat fenntartó és használó szervek hozzájárulása tegye ki a fenntartásra fordított összeg nagyobb részét. Valamilyen módon érdekeltté kell őket tenni. (Ebben a vonatkozásban különösen azokra a szakszervezeti könyvtárakra gondolok, amelyek a jövőben nemcsak az üzemi dolgozók, hanem a lakosság könyvigényét is ki fogják elégíteni.)

A második ötéves tervben a szakszervezeti könyvtárak szerepe is növekedni fog egyrészt úgy, hogy magasabb színvonalú, nagyobb állománnyal fogják kielégíteni a munkások igényeit, másrészt úgy, hogy nagyobb részt vállalnak az ország lakosságának könyvtári ellátásából ott, ahol erre területileg igény jelentkezik.

Az irányelvekben foglaltak megvalósítása rendkívül sok munkát, fáradságot és lelkesedést kíván, de bizonyos, hogy lényegesen segíti majd a szocializmus építésében a kitűzött célokat.

V a s J á n o s